

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 15 juli 2004*

I mål C-213/03,

angående en begäran enligt artikel 234 EG från Cour de cassation (Frankrike), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Syndicat professionnel coordination des pêcheurs de l'étang de Berre et de la région

och

Électricité de France (EDF),

angående tolkningen av artikel 6.3 i protokollet om skydd av Medelhavet mot förorening från landbaserade källor, vilket undertecknades i Aten den 17 maj 1980 och godkändes genom rådets beslut 83/101/EEG av den 28 februari 1983 (EGT L 67, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 10, s. 162), och artikel 6.1 i samma protokoll, i den ändrade lydelse som antogs under de befullmäktigade ombudens konferens i Syrakusa den 7 och den 8 mars 1996, och därefter godkändes genom rådets beslut 1999/801/EG av den 22 oktober 1999 (EGT L 322, s. 18),

meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna C. Gulmann, J.-P. Puissochet, J.N. Cunha Rodrigues och R. Schintgen (referent),

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören M. Múgica Arzamendi,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Syndicat professionnel coordination des pêcheurs de l'étang de Berre et de la région, genom W. Viscardini, avocat,

- Électricité de France (EDF), genom O. Coutard och M. Mayer, avocats,

- Frankrikes regering, genom G. de Bergues och E. Puisais, båda i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom G. Valero Jordana och B. Stromsky, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 10 mars 2004 av: Syndicat professionnel coordination des pêcheurs de l'étang de Berre et de la région, Électricité de France, Frankrikes regering och kommissionen,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- Cour de cassation (Frankrike) har, genom beslut av 6 maj 2003 som inkom till domstolen den 19 maj samma år, i enlighet med artikel 234 EG ställt två frågor om tolkningen av artikel 6.3 i protokollet om skydd av Medelhavet mot förorening från landbaserade källor, vilket undertecknades i Aten den 17 maj 1980 och godkändes genom rådets beslut 83/101/EEG av den 28 februari 1983 (EGT L 67, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 10, s. 162) (nedan kallat protokollet), och artikel 6.1 i samma protokoll, i den ändrade lydelse som antogs under de befullmäktigade ombudens konferens i Syrakusa den 7 och den 8 mars 1996, och därefter godkändes genom rådets beslut 1999/801/EG av den 22 oktober 1999 (EGT L 322, s. 18) (nedan kallat det reviderade protokollet).

- 2 Dessa frågor har uppkommit i en tvist mellan Syndicat professionnel coordination des pêcheurs de l'étang de Berre et de la région (fackförening för de fiskare som är verksamma vid sjön Étang de Berre och kringliggande region) (nedan kallad Syndicat professionnel) och Électricité de France (nedan kallat EDF) beträffande utsläpp i sjön Étang de Berre som gjorts av vattenkraftverket i Saint-Chamas (Frankrike).

Tillämpliga bestämmelser

- 3 Europeiska ekonomiska gemenskapen anslöt sig till konventionen om skydd av Medelhavet mot förorening, vilken undertecknades i Barcelona den 16 februari 1976 (EGT L 240, 1977, s. 3; svensk specialutgåva, område 11, volym 3, s. 178) (nedan kallad konventionen), genom rådets beslut 77/585/EEG av den 25 juli 1977 (EGT L 240, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 3, s. 176).

- 4 I artikel 2 a i konventionen definieras begreppet förorening på följande sätt:

”... människans direkta eller indirekta utsläpp av ämnen eller energi i den marina miljön, när dessa har skadliga effekter, såsom förstörelse av levande resurser, risker för människors hälsa, hinder för marin verksamhet, inklusive fisket, försämring av kvaliteten på havsvattnet från användningssynpunkt och försämring av rekreativmöjligheterna”.

- 5 Artikel 4.1 i konventionen innehåller följande bestämmelse:

”De fördragsslutande parterna skall individuellt eller gemensamt vidta alla lämpliga åtgärder i enlighet med bestämmelserna i denna konvention och de gällande protokoll som de är anslutna till för att förhindra, minska och bekämpa

föreningen i Medelhavet och för att skydda och förbättra den marina miljön inom detta område.”

6 I artikel 8 i konventionen preciseras följande:

”De fördragsslutande parterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att förhindra, minska och bekämpa den förorening av Medelhavet som förorsakas av utsläpp från floder, kustanläggningar eller utlopp, eller som härrör från andra källor inom deras territorier.”

7 Ett motsvarande synsätt uttrycks i artikel 1 i protokollet:

”De fördragsslutande parterna ... skall vidta alla lämpliga åtgärder för att förhindra, minska, bekämpa och övervaka den förorening av Medelhavet som förorsakas av utsläpp från floder, kustanläggningar eller utlopp, eller som härrör från andra landbaserade källor inom deras territorier.”

8 I artikel 3 c i protokollet föreskrivs följande:

”Det område detta protokoll skall tillämpas på (nedan benämnt 'protokollsområdet') skall vara:

...

c) ... saltvatten som står i förbindelse med havet.”

9 I artikel 4.1 a föreskrivs att protokollet skall tillämpas på ”förorenande utsläpp som når protokollsområdet från landbaserade källor inom parternas territorier, särskilt

— direkt, från utlopp som spills ut i havet eller genom bortskaffande från kustområden,

— indirekt, genom floder, kanaler eller andra vattendrag, däribland underjordiska vattenleder, eller genom avrinning”.

10 Artikel 6.1 och 6.3 i protokollet innehåller följande bestämmelser:

”1. Parterna skall strängt begränsa förorening från landbaserade källor i protokollsområdet av ämnen eller källor som förtecknas i bilaga 2 till detta protokoll.

...

3. Utsläpp skall alltid föregås av att de behöriga nationella myndigheterna utfärdar ett tillstånd som tar vederbörlig hänsyn till bestämmelserna i bilaga 3 ...”

- 11 Av artikel 7.1 e i protokollet framgår följande:

"Parterna skall i samarbete med de behöriga internationella organisationerna successivt utforma och anta gemensamma riktlinjer och vid behov normer eller kriterier som särskilt behandlar

...

e) särskilda krav som rör utsläppta kvantiteter av de ämnen som anges i bilagorna 1 och 2, deras koncentration i avloppsvatten samt utsläppsmetoder."

- 12 Av punkterna 11 och 13 i avsnitt A i bilaga 2 framgår att artikel 6 i protokollet skall tillämpas på "[ä]mnen som direkt eller indirekt har skadlig inverkan på syrebalansen i den marina miljön, särskilt de som kan orsaka övergödning" och "[ä]mnen som, även om de inte är giftiga, kan bli skadliga för den marina miljön eller på grund av utsläppsmängden kan hindra en legitim användning av havet".

- 13 Avsnitt B i bilaga 2 innehåller följande precisering:

"Kontrollen och den stränga begränsningen av utsläpp av ämnen som avses i avsnitt A ovan bör genomföras i enlighet med bilaga 3."

14 I bilaga 3 till protokollet anges vilka faktorer som skall beaktas "[v]id utfärdandet av ett tillstånd att släppa ut avfall som innehåller ämnen som anges i bilaga 2 ...". Parterna skall ta hänsyn till "[a]vfallets egenskaper och sammansättning", "[e]genskaper hos avfallets beståndsdelar med hänsyn till deras skadlighet", "[p]latsen där utsläppen äger rum och den mottagande marina miljön", "[t]illgänglig avfallsteknik" och "[p]otentiell försämring av marina ekosystem och användningsområden för havsvatten".

15 Enligt artikel 3 d i det reviderade protokollet, som motsvarar artikel 3 c i det ursprungliga protokollet, skall protokollet vara tillämpligt på:

"...

d) [b]rackvatten, salta kustvatten, inklusive sjöar och kustlaguner, samt underjordiska vattenområden som står i förbindelse med Medelhavet".

16 Artikel 6.1 i det reviderade protokollet har följande lydelse:

"Utsläpp i protokollsområdet från punktkällor och utsläpp i vattnet eller luften som når och kan ha en inverkan på Medelhavet, såsom det definieras i artikel 3 a, 3 c och 3 d i förevarande protokoll, skall antingen föregås av att de behöriga nationella myndigheterna i de fördragsslutande staterna utfärdar ett tillstånd eller ske i enlighet med föreskrifter som antagits av dessa myndigheter, med beaktande av bestämmelserna i förevarande protokoll och bilaga 2, samt relevanta beslut eller rekommendationer från de fördragsslutande parternas möten."

- 17 Avsnitt C i bilaga 1 till det reviderade protokollet innehåller en uppräknig av "kategorier av ämnen och källor som orsakar förorening som skall användas som riktlinje vid utarbetandet av handlingsplaner, program och åtgärder". Bland annat nämns i punkt 17 "ämnen som inte är giftiga men som har skadlig effekt på syrehalten i den marina miljön".
- 18 Genom det reviderade protokollet har bilaga 2 upphört att gälla och bilaga 3, efter att ha genomgått vissa ändringar, döpts om till bilaga 2.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 19 Vattensamlingen Étang de Berre har en area på 15 000 hektar och är belägen i Frankrike. Den består av saltvatten som står i direkt förbindelse med Medelhavet.
- 20 Syndicat professionnel har vid flera tillfällen framfört klagomål till EDF beträffande försämringen av vattenmiljön i Étang de Berre, som främst beror på tillskott av sötvatten som kommer från floden Durance och på onaturlig väg släpps ut i Étang de Berre varje gång turbinerna vid vattenkraftverket i Saint-Chamas sätts i gång.
- 21 Den 1 september 1999 inledde Syndicat professionnel vid Tribunal de grande instance de Marseille (Frankrike) ett interimistiskt förfarande mot EDF på grund av missbruk av ställning som offentligt företag. Syndicat professionnel yrkade att vattenkraftverket i Saint-Chamas skulle förpliktas att vid vite upphöra med sin verksamhet. Syndicat professionnel gjorde bland annat gällande att EDF släppte ut restprodukter från kraftverket utan att dessförinnan ha erhållit något sådant tillstånd som föreskrivs i artikel 6.3 i protokollet.

- 22 Tribunal (lägsta instans i interimistiska förfaranden) avslog genom beslut av den 25 oktober 1999 ansökan om interimistiska åtgärder. Trots att Tribunal erkände att användningen av turbinerna vid vattenkraftverket hade orsakat vissa störningar, innehöll beslutet följande överväganden:

”Vad beträffar tillämpningen av gemenskapsrätten, i synnerhet Barcelonakonventionen och Atenprotokollet ... ger frågan [huruvida] de har direkt effekt gentemot medborgarna också upphov till tvistigheter som den domstol som skall pröva tvisten i sak inte är behörig att bedöma.

Frågan huruvida EDF:s nyttjande av vattenkraftverket i Saint-Chamas utgör en störning som är uppenbart olaglig, det vill säga ett missbruk i den mening som allmänt avses i rättspraxis, ger upphov till alltför allvarliga tvistigheter för att den domstol som beslutar om interimistiska åtgärder skall kunna ingripa och besluta att tre decenniers verksamhet skall upphöra, vilket för övrigt utgör ett alltför betydelsefullt beslut som kan få ytterst allvarliga konsekvenser vad gäller bland annat regionens elektricitetssystem från produktions- och säkerhetssynpunkt ...”

- 23 Syndicat professionnel överklagade beslutet till Cour d’appel d’Aix-en-Provence (Frankrike), som ogillade talan genom beslut av den 21 september 2000. Cour d’appel slog bland annat fast ”att de olika artiklarna [i protokollet] är beroende av varandra” och att artikel 6.3 ”inte kan läsas för sig, vilket betyder att EDF saknar möjlighet att inge någon giltig och meningsfull ansökan om utsläppstillstånd med stöd av detta protokoll, så länge franska staten inte har fastställt några tillämpliga tekniska kriterier, eftersom något svar inte kan ges”.

- 24 Syndicat professionnel överklagade beslutet till Cour de cassation och gjorde bland annat gällande att EDF åsidosatt artikel 6.3 i protokollet och att Cour d’appel saknat fog för att inte tillämpa denna artikel.

25 Mot denna bakgrund beslutade Cour de cassation att vilandeförklara målet och ställa följande två tolkningsfrågor till EG-domstolen:

- "1) Skall artikel 6.3 i protokollet ..., nu artikel 6.1 i den reviderade versionen, anses ha direkt effekt på så sätt att varje berörd person kan åberopa bestämmelsen i nationell domstol till stöd för ett yrkande om att någon skall föreläggas att upphöra med ett vattenutsläpp för vilket inget tillstånd har erhållits i enlighet med det förfarande och de kriterier som anges i protokollet?

- 2) Skall samma bestämmelse tolkas så, att den innebär ett förbud för var och en att i saltvattenssjöar som står i förbindelse med Medelhavet släppa ut ämnen som även om de inte är giftiga har en skadlig inverkan på syrehalten i den marina miljön, utan att först ha erhållit tillstånd från de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna, med hänsyn tagen till bestämmelserna i ovannämnda protokoll och i dess bilaga 3 avsnitt C (nu bilaga 2)?"

Huruvida det reviderade protokollet är av relevans för avgörandet av målet vid den nationella domstolen

26 EDF och den franska regeringen anser att det endast är det ursprungliga protokollet som skall tolkas, eftersom det reviderade protokollet ännu inte har trätt i kraft.

27 Det framgår av fast rättspraxis att förfarandet i artikel 234 EG utgör ett medel för samarbete mellan domstolen och de nationella domstolarna (se bland annat dom av den 16 juli 1992 i mål C-343/90, Lourenço Dias, REG 1992, s. I-4673, punkt 14, svensk specialutgåva, volym 13, s. I-69, och av den 18 mars 2004 i mål C-314/01, Siemens och ARGE Telekom, REG 2004, s. I-2549, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

- 28 Inom ramen för detta samarbete är det den nationella domstol vid vilken tvisten anhängiggjorts — som ensam har direkt kännedom om omständigheterna i målet och som har ansvar för det rättsliga avgörandet — som är bäst lämpad att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen (se bland annat domen i det ovannämnda målet Lourenço Dias, punkt 15, dom av den 22 januari 2002 i mål C-390/99, Canal Satélite Digital, REG 2002, s. I-607, punkt 18, och domen i det ovannämnda målet Siemens och ARGE Telekom, punkt 34).
- 29 I det förevarande fallet är det långt ifrån uppenbart att tolkningen av artikel 6.1 i det reviderade protokollet inte skulle vara av någon nytta för lösningen av tvisten vid den nationella domstolen. För det fall det beslut som meddelats av Cour d'appel d'Aix-en-Provence undanröjs av Cour de cassation kan det nämligen inte uteslutas att, såsom kommissionen med fog har påpekat, det reviderade protokollet har trätt i kraft vid den tidpunkt då målet vid den nationella domstolen på nytt skall prövas i sak.
- 30 Således skall även det reviderade protokollet beaktas vid besvarandet av tolkningsfrågorna.

Huruvida artikel 6.3 i protokollet och artikel 6.1 i det reviderade protokollet har direkt effekt

Parternas yttranden

- 31 EDF har gjort gällande att det föreligger ett beroendeförhållande mellan de olika bestämmelserna i protokollet, vilket gör det omöjligt att tillerkänna artikel 6.3 direkt effekt, även om denna artikel innehåller en klar och precis bestämmelse.

- 32 I artikel 6.1 i protokollet uppställs målet att "strängt begränsa" förorening från de ämnen och källor som räknas upp i bilaga 2 (inklusive ämnen som har en skadlig inverkan på syrehalten). I artikel 6.2 föreskrivs att parterna för detta ändamål, "gemensamt eller var och en för sig", beroende på det enskilda fallet, skall genomföra "lämpliga program och åtgärder". I artikel 6.3 anges att det krävs "ett tillstånd som tar vederbörlig hänsyn till bestämmelserna i bilaga 3 till detta protokoll" för att få göra utsläpp. Skyldigheten att "ta hänsyn" är dock oklar till sin karaktär, vilket i brist på preciseringar skulle kunna leda till att det i samtliga fall ställs krav på tillstånd för utsläpp bara därför att det rör sig om något av de ämnen som räknas upp i bilaga 2 till protokollet. Ett sådant krav skulle emellertid vara fullständigt oproportionellt i förhållande till det syfte som eftersträvas med protokollet.
- 33 EDF har även åberopat artikel 7.1 i protokollet beträffande de gemensamma "normer eller kriterier" som måste utformas innan ett system med förhandstillstånd införs. Några sådana normer och kriterier har emellertid till dags dato ännu inte fastställts vad gäller utsläppen i fråga.
- 34 Eftersom gemenskapen har anslutit sig till konventionen och till protokollet skulle det kunna upprättas i huvudsak gemenskapsrättsliga normer för tillämpningen av dessa. Det existerar dock inget direktiv som behandlar utsläpp av sötvatten och slam i saltvattenssjöar.
- 35 Syndicat professionnel, den franska regeringen och kommissionen har för sin del intagit ståndpunkten att artikel 6.3 i protokollet har direkt effekt, med hänvisning till domstolens rättspraxis (se bland annat dom av den 30 september 1987 i mål 12/86, Demirel, REG 1987, s. 3719, punkt 14; svensk specialutgåva, volym 9, s. 175).

- 36 I artikel 6.3 i protokollet föreskrivs nämligen, med hänsyn till såväl dess ordalydelse som dess syfte och art, en klar, precis och ovillkorlig skyldighet att kräva att utsläpp av sådana ämnen som anges i bilaga 2 till protokollet alltid skall föregås av att de behöriga nationella myndigheterna utfärdar ett förhandstillstånd. Fullgörandet eller verkningarna av det stränga förbudet mot att genomföra utsläpp utan innehav av något sådant tillstånd är inte åtföljt av något förbehåll eller beroende av utfärdandet av ytterligare rättsakter. Dessutom preciseras i bilaga 3 till protokollet, som det hänvisas till i artikel 6.3, samtliga de faktorer som skall beaktas vid beviljandet av tillstånd.
- 37 Avsaknaden av gemensamt antagna åtgärder, program och riktlinjer leder enligt kommissionen inte till att genomförandet av protokollet lamslås, och inte heller till att utfärdandet av utsläppstillstånd förhindras, men gör att medlemsstaterna får ett större utrymme för skönsmässig bedömning vid utfärdandet av dessa tillstånd. Utövandet av detta utrymme för skönsmässig bedömning kan bli föremål för domstolsprövning.
- 38 Syndicat professionnel och kommissionen har tillagt att den lydelse artikel 6 har fått i det reviderade protokollet och de övriga ändringarna i bilagorna inte påverkar bedömningen ovan.

Domstolens bedömning

- 39 Enligt domstolens fasta rättspraxis skall en bestämmelse i ett avtal som gemenskapen har ingått med tredjeland anses vara direkt tillämplig om den, med hänsyn till dess ordalydelse samt till avtalets syfte och art, innebär en klar och precis skyldighet, vars fullgörande eller verkningar inte är beroende av utfärdandet av

ytterligare rättsakter (se bland annat domen i det ovannämnda målet Demirel, punkt 14, och dom av den 8 maj 2003 i mål C-171/01, Wählergruppe Gemeinsam, REG 2003, s. I-4301, punkt 54).

- 40 För att avgöra om artikel 6.3 i protokollet uppfyller dessa kriterier skall först och främst bestämmelsens ordalydelse undersökas.
- 41 Härvid skall det konstateras att det i denna bestämmelse i klara, precisa och ovillkorliga ordalag föreskrivs att medlemsstaterna är skyldiga att kräva att utsläpp av sådana ämnen som räknas upp i bilaga 2 till samma protokoll alltid skall föregås av att de behöriga nationella myndigheterna utfärdar ett tillstånd som tar vederbörlig hänsyn till bestämmelserna i bilaga 3.
- 42 Den omständigheten att de nationella myndigheterna förfogar över ett utrymme för skönsmässig bedömning vid utfärdandet av tillstånd vad beträffar de kriterier som nämns i bilaga 3, innebär, såsom kommissionen med fog har framhållit, inte att det förbud som följer av artikel 6.3 i protokollet mot att göra utsläpp utan förhandstillstånd blir mindre klart, precist eller ovillkorligt.
- 43 Detta konstaterande bekräftas av protokollets syfte och art.

44 Det framgår nämligen av artiklarna 1 och 4 i protokollet att detta syftar till att förhindra, minska, bekämpa och övervaka den förorening av Medelhavet som förorsakas av utsläpp från floder, kustanläggningar eller utlopp, eller som härrör från andra landbaserade källor inom de fördragsslutande parternas territorier. I detta syfte åläggs de fördragsslutande parterna i artikel 1 i protokollet, som innehåller en upprepning av de åtaganden som gjorts med stöd av artiklarna 4 och 8 i konventionen, att vidta "alla lämpliga åtgärder".

45 I artikel 6.3 i protokollet anges att det skall inrättas ett system med förhandstillstånd som utfärdas av de nationella behöriga myndigheterna för utsläpp av de ämnen som anges i bilaga 2, och detta betyder att artikeln i fråga bidrar till att underlätta medlemsstaternas övervakning av föroreningen från landbaserade källor inom det område där protokollet är tillämpligt. Ett erkännande av bestämmelsens direkta effekt kan inte annat än tjäna protokollets syfte, vilket domstolen har erinrat om ovan, och ligga i linje med protokollets art. Detta protokoll syftar bland annat till att undvika förorening som beror på myndigheternas passivitet.

46 Ovanstående resonemang gäller även tolkningen av artikel 6.1 i det reviderade protokollet. Hänvisningen som där görs till "relevanta beslut eller rekommendationer från de fördragsslutande parternas möten", som skall beaktas av de nationella behöriga myndigheterna, påverkar inte det faktum att förbudet mot utsläpp utan tillstånd är klart, precist och ovillkorligt. Dessutom medförde de ändringar som godkändes genom beslut 1999/801 ingen förändring av protokollets syfte eller art.

47 Med hänsyn till det ovan anförda skall den första frågan besvaras så, att såväl artikel 6.3 i protokollet som artikel 6.1 i det reviderade protokollet, efter den nya lydelsens

ikraftträdande, har direkt effekt, vilket betyder att varje berörd person kan åberopa bestämmelserna i nationell domstol.

Tillämpningsområdet för artikel 6.3 i protokollet och artikel 6.1 i det reviderade protokollet

48 Såsom Syndicat professionnel, den franska regeringen och kommissionen med fog har påpekat innehåller bilaga 3, som nämns i artikel 6.3 i protokollet och som innehåller en uppräknning av de faktorer som skall beaktas vid utfärdandet av tillstånd för avfallsutsläpp, en hänvisning till bilaga 2, där de ämnen som avfallet innehåller omnämns. Bland annat nämns i punkt 11 "[ä]mnen som direkt eller indirekt har skadlig inverkan på syrebalansen i den marina miljön, särskilt de som kan orsaka övergödning" och i punkt 13 "[ä]mnen som, även om de inte är giftiga, kan bli skadliga för den marina miljön eller på grund av utsläppsmängden kan hindra en legitim användning av havet".

49 Domstolen konstaterar att det enligt punkterna 11 och 13 inte är nödvändigt att de ämnen som där räknas upp skall vara giftiga för att det skall krävas ett förhandstillstånd för att få släppa ut dessa.

- 50 Slutsatsen blir densamma vad gäller tillämpningsområdet för artikel 6.1 i det reviderade protokollet.
- 51 Enligt denna bestämmelse är det nämligen samtliga ”utsläpp i protokollsområdet [vilket enligt artikel 3 d i det reviderade protokollet omfattar saltvattenssjöar som står i förbindelse med Medelhavet] från punktkällor och utsläpp i vattnet eller luften som når och kan ha en inverkan på Medelhavet”, och inte längre enbart utsläpp av sådana ämnen som nämns i bilaga 2 till protokollet, som hädanefter antingen skall ”föregås av att de behöriga nationella myndigheterna i de fördragsslutande staterna utfärdar ett tillstånd eller ske i enlighet med föreskrifter som antagits av dessa myndigheter”, med beaktande av bland annat bestämmelserna i det reviderade protokollet och bilaga 2.
- 52 Med hänsyn till det ovan anförda skall den andra frågan besvaras så, att såväl artikel 6.3 i protokollet som artikel 6.1 i det reviderade protokollet skall tolkas så, att det är förbjudet att, utan tillstånd som utfärdats av de nationella behöriga myndigheterna, i en saltvattenssjö som står i förbindelse med Medelhavet släppa ut ämnen som även om de inte är giftiga har en skadlig inverkan på syrehalten i den marina miljön.

Rättegångskostnader

- 53 De kostnader som har förorsakats den franska regeringen och kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 6 maj 2003 har ställts av Cour de cassation — följande dom:

- 1) **Artikel 6.3 i protokollet om skydd av Medelhavet mot förorening från landbaserade källor, vilket undertecknades i Aten den 17 maj 1980 och godkändes genom rådets beslut 83/101/EEG av den 28 februari 1983, och artikel 6.1 i samma protokoll, i den ändrade lydelse som antogs under de befullmäktigade ombudens konferens i Syrakusa den 7 och 8 mars 1996, och därefter godkändes genom rådets beslut 1999/801/EG av den 22 oktober 1999, efter den nya lydelsens ikraftträdande, har direkt effekt, vilket betyder att varje berörd person kan åberopa bestämmelserna i nationell domstol.**

- 2) **Dessa två bestämmelser skall tolkas så, att det är förbjudet att, utan tillstånd som utfärdats av de nationella behöriga myndigheterna, i en saltvattenssjö som står i förbindelse med Medelhavet släppa ut ämnen som även om de inte är giftiga har en skadlig inverkan på syrehalten i den marina miljön.**

Timmermans

Gulmann

Puissochet

Cunha Rodrigues

Schintgen

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 15 juli 2004.

R. Grass

C.W.A. Timmermans

Justitiesekreterare

Ordförande på andra avdelningen